

PERÄPOHJOLAN NAISEN KANSALLISPUKU

Puvun kokosi kansatieteilijä U. T. Sirelius ja malli esiteltiin ensimmäisen kerran v. 1922 julkaisussa *Suomen kansallispukuja, kuvia ja ohjeita käytäntöä varten*. Puku pyrkii kuvastamaan laajan alueen pukeutumista. Sitä käytetään Kainuusta Sodankylään asti.

Tykkimyssyn koppa on kookas ja sen etureuna on pohjoissuomalaiseen tapaan voimakkaasti herttamainen. Koppa on päällystetty punaisella silkillä. Kirjonta on ommeltu tehtysinapinkeltaisilla ja vihreillä varsi- ja ketjupistoilla. Pitsinä on Sireliuksen mukaan tyllipitsi, jonka reunassa on 1 cm:n levyinen nyplätty pitsi. Tällä hetkellä reunuspitsinä käytetään myös kapeaa neulottua pitsiä. Neitojen hiukset palmikoidaan, mikäli mahdollista ja pään ympäri kiedotaan puvun väritykseen sopiva taiteltu huivi, pantu.

Paita valmistetaan pellava- tai puolipellavakankaasta. Malliltaan paita ajoittuu 1800-luvun alkuun. Paidassa on leveä päntie ja matala kaulus. Kauluksessa ja rannekeissa on punaisella ommeltua etupistokirjontaa. Sireliuksen mukaan kaulus, rannekkeet ja hihat on kiinnitetty miehustaan hammasrivireikäompeleella. Kiinnitystapa ei kuitenkaan ole tyypillistä kansanvaatetuksessa. Paidan museaalaisesta alkuperästä ei ole mitään kirjallista dokumenttia. Paidan etumusta koristaa pieni kapeakehäinen hopeasolki.

Lyhyt sinivihreä liivi, jossa on tiilenpunaiset terenauhat leikkausaumoissa, on ilmeisesti muunnelma ylikiiminkiläisestä liivistä (KM A 2972). Sama liivi on Kaukosen mukaan ollut esikuvana myös Tornionlaakson naisen kansallispuvun liiville. Peräpohjolan puvun liivissä on kiinnittimenä punospistoreikien läpi kulkeva nyöri.

Huivi on ruudullinen, kirkasvärinen, puuvillahuivi, jota pidetään hartioilla. Neidon pukukokonaisuudessa voi olla kaksi saman kuvioista huivia, joista toinen kiedotaan pään ympäri ja toinen puetaan hartioille.

Raidallisen hamekankaan malli on saatu 1700-luvun loppua edustavasta liivistä (KM:KE 2778:2), joka on talletettu Hyrynsalmen Moisiovaaran Romppaalasta. Sidokseltaan kangas on ripsimäistä palttinaa. Kangas on sama kuin Kainuun naisen kansallispuvussa. Sireliuksen mukaan hame kiinnitetään vyötäisille. Tällä hetkellä hame ja liivi kiinnitetään toisiinsa liivihameeksi.

Perunkirjojen mukaan pukuun kuuluu tummanvihreä koristelematon silkkiesiliina. Tällä hetkellä silkkinen esiliina on usein korvattu puuvillaisella.

Pukuun kuuluu alueelle ominaiset paritaskut. Taskut valmistetaan samasta tiilenpunaisesta villakankaasta kuin liiviosan tereet. Taskunsuu ja ulkoreunat reunustetaan mustalla villakankaalla. Taskut kiinnitetään punavalkoiseen pirtanauhaan, jolla ne solmitaan vyötärölle.

Sukat voivat olla valkoiset puuvillasukat. Puvun kanssa voidaan käyttää mustia nauhakenkiä, solkikenkiä tai avokkaita tai luonnonvärisiä lipokkaita.

Maria Keskipoikela, TaM, KteO

Lisätietoja: Lapin TAITO LAPPI - Lapin käsi- ja taideteollisuus ry (016 346 950)

Lähteet

Helmi Vuorelma Oy. Peräpohjolan kansallispuvun kaavat ja valmistusohjeet. 1922.
Kaukonen, Toini-Inkeri. Suomalaiset kansanpuvut ja kansallispuvut. Wsoy. Porvoo 1985.
Lehikoinen, Leena-Liisa ja Kurula, Mervi. Kansallispukuja Suomesta. Kustannusyhtiö Ajatus. Helsinki 2004.
Lönngqvist Bo. Kansanpuku ja kansallispuku. Otava. Keuruu 1979.

Parviainen, Eila. Kainuun kansallispuku. Tekstiilitaiteen tutkielma. Taideteollinen korkeakoulu, avoin korkeakoulu. 1990.

Sihvo Pirkko. Peräpohjalaiset kansanpuvut ja tekstiilit. Teoksessa Lappi. Suuri, kaunis, pohjoinen maa. Arvi A. Karisto Oy. Hämeenlinna 1983.

Sirelius U.T. Suomen kansallispukuja. Kuvia ja ohjeita käytäntöä varten. Tietosanakirja-Osakeyhtiö 1922.